

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 „
Pe trei luni . . . 6 „

Pentru România şi străinătate:

Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 „

TELEFON Nr. 226.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ZIAR POLITIC NAŢIONAL.

REDACTIA
ŞI ADMINISTRAŢIA
Târgul Inului Nr. 30

INSERATELE
se primesc la adminis-
traŢie. Preţul după tar-
şi învolant.

Manuscrisele nu se în-
napoiacă.

Partidul național.

Poate nici-o sută de conferințe n'ar fi putut lămuri atât de bine, cine e și ce înseamnă partidul național român — și nici în sute de adunări populare lumea noastră românească n'ar fi putut pricepe rostul acestui partid și nici *tratat*ive de ani de zile n'ar fi putut convinge guvernul unguresc atât de cu succes de valoarea și puterea partidului național — ca tocmai cazul Mangra.

Cine se ridică împotriva partidului național; un Român, care încearcă o răsvrățire împotriva acestuia, întreprinde o acțiune zadarnică, ajunge în conflict cu neamul românesc însuși și se esclude astfel de voia sa din sânul acestui neam. Ori ce acțiune ar întreprinde-o un astfel de om pe pielea acestui neam și la adresa lui, trebuie să dea faliment ori să provoace efecte contrare intențiunii lui, cari fatal se restrâng asupra făptuitorului.

Dacă partidul național a putut fi până acum calumniat, cazul Mangra a dovedit, că acest partid e identic cu neamul românesc și că *principiile* pe cari se răzămă acest partid nu sunt numai ale Românilor din Transilvania și Ungaria, ci sunt ale Românișmului de pretutindenea, ele reprezintă *sufletul* românesc, sunt rupte din acest suflet, care pretutindenea e unul și același.

Nu trebuie deci să ne mirăm dacă Mangra a fost huiduit la București și dacă el a fost ignorat de instituția noastră culturală cea mai înaltă. Logic trebuia să urmeze acest boicot. Academia e prin esență concretizarea desăvârșită a aceluși suflet, a unității lui, a integrității și a curățeniei lui.

Mangra a greșit împotriva acestui adevăr elementar și deci e firesc ca el să găsească toate ușile instituțiilor și caselor românești închise.

Pilda dela București e un *fapt istoric*, care înseamnă un astfel de avânt în luptele noastre naționale, cum nici-unul dintre noi nu visa.

Suntem conștienți că nu numai ai noștri ci și guvernul unguresc și toți factorii cari dirijează politica

monarhiei noastre vor fi în clar cu partidul național, cu valoarea și puterea lui.

Cel ce dintre noi se ridică împotriva acestui partid, comite cel mai disprețuit atentat nu numai împotriva partidului, ci în prima linie și mai vădit împotriva propriei sale persoane, împotriva siguranței acestor persoane.

Ș'această nenorocire e un eflux al unor legi de tot firești. E efectul *instinctului de conservare* al unui neam, care lucrează așa cum îi dictează acest instinct. Nu se poate deci vorbi de o *terorizare*, aceasta se face în cazuri speciale, poate în sânul unui partid cu cadre foarte strâmte, întemeiat nu pe principii, ci pe ambițiile câtorva inși. Partidul nostru care reprezintă și e prin excelență concretizarea *vieții* unui neam, e dirijat de *legi*, cari în urma forței lor inerente lucrează așa cum pretinde rostul acelei vieți.

Un neam nu terorizează, el se afirmă și'n cursul acestei afirmații eo ipso se validează și o anumită forță. Sfarmă, cum e și natural, piedecile cari îi stau în cale și distruge pe cei cari se opun lui.

Mangra n'a fost terorizat, ci a fost dat la o parte, a fost distrus de forța acelor legi, pe cari nu le putem lua în desert, cărora trebuie să ne supunem și în cari trebuie să recunoaștem că ființeam o morală superioară.

Că valoarea partidului a fost atât de excelent scoasă la iveală, acest fapt ne umple sufletul de bucurie și de nădejdi.

Intemeiat pe această valoare, astfel recunoscută, partidul nostru va căuta să-și valideze programul său fără șovăire.

Acest program, s'a dovedit, e cel mai firesc, el corăspunde perfect exigențelor de viață ale neamului nostru.

O organizare a partidului se impune acum mai mult ca totdeauna, o astfel de acțiune ne va da rezultatele cele mai frumoase.

Astăzi nimenea nu poate să fie împotriva partidului național. Toți sunt ostașii lui și toți vor lupta pentru înfăptuirea programului nostru național.

Răspunsul ministrului Berchtold în chestia Mangra.

Am dat ieri pe scurt după telegrama biroului de presă ugar răspunsul ministrului de externe Berchtold la interpeleția în chestia Mangra. Deoarece resumatul biroului de presă este tendențios redat, reproducem în următoarele răspunsul *autentic* al ministrului după notele stenografice ale ziarului delegațiunii.

Răspunzând interpeleției delegatului Telegdi ministrul Berchtold a declarat următoarele:

Cred că nu e de lipsă să mai insist deosebit asupra faptului, cât de mult regret, că s'a adus o injurie unui cetățean ungar, care în același timp deține un post mai înalt bisericesc și este și membru al legislației ungare, — într'un stat învecinat cu care trăim în relațiuni de prietenie.

Cu privire la cele întâmplate trebuie să notez, că informațiunile mele le-am numai din presă, deoarece Vasile Mangra nu s'a adresat reprezentantului extern al Monarhiei din București, iar acesta n-a putut obține dela Mangra lămuriri directe. Eri (Luni) am dat instrucții ambasadorului nostru din București, de-a pofti în scopul acesta la sine pe d-l vicar episcopesc, Mangra, dar precum m-a anunțat ambasadorul nostru, d-l Mangra plecase în acest timp din București. (Delegatul Rakovsky: *Căldorie fierdă!*) Se impune prin urmare, ca înainte de toate să se clarifice în mod amănunțit starea faptică. Căci, precum este cunoscut stimaților d-ni delegați, se spunea prin ziare de loviri, pe când din expunerile ulterioare făcute de însuși d-l vicar episcopesc în fața ziariştilor, rezultă că cele întâmplate sunt de natură cu mult mai ușoară. Cu toate aceste *ambasadorul nostru a primit cu zile înainte instrucții, ca să supună incidentul regretabil guvernului român în mod corespunder. Aceasta s'a și întâmplat și d-l ministru de externe al României Porumbaru a declarat ambasadorului nostru, că se va îngriji, ca să se stabilească cele întâmplate și, după ancheta făcută, să introducă cercetarea în contra eventualilor vinovați.*

Rog înalta delegațiune să ia la cunoștință răspunsul meu.

Delegațiunile.

— Ședința plenară a delegațiunii ungare. —

Luni după amiază s'a ținut prima ședință plenară a delegațiunii ungare. La ordinea zilei a fost proiectul de buget al armatei, dar la începutul ședinței s'au făcut câteva interpeleții. Cea dintâi a fost interpeleția lui Telegdy lozsef în chestia vicarului Mangra. După răspunsul contelui Berchtold, pe care Telegdy l-a luat la cunoștință, a vorbit Rakovsky István, cerând urcarea salariilor ofițerilor. Rakovsky prezintă în culori foarte întunecate starea materială a ofițerilor, ceea ce nu va fi tocmai așa. Rakovsky spune, că ministrul de război s'ar învoi cu urcarea salariilor, dar îi se opune guvernul ungar. Din aceasta se vede, că Rakovsky a voit să lovească în — Tisza.

A mai vorbit contul Hadik, despre garda parlamentară, combătându-o.

După vorbirile aceste de puțină valoare reală, s'a trecut la dezbaterile bugetului. Referentul Hegedüs Loránd face cunoscut cuprinsul proiectului și-l recomandă spre primire. Hegedüs a criticat tactica austriacilor la comandarea de artici pentru armată. Zice că lucrează în paguba Ungariei. Și aceasta se vede și la alte afaceri, d. e. la *construirea de fortărețe* (aluzie la fortificarea Ardealului — Red).

El zice că chestiunea ridicării de fortărețe e condițională de situația geografică și nu se poate face întocmai după cvată.

La desbatere iau parte membrii Chorin Fer. și armeanul din Ardeal, Issekutz Győző. Chorin zice, că e de lipsă dezvoltarea armatei dar trebuie să ținem cont și de puterea productivă a țării. Cere fortificarea Ardealului.

Issekutz s'a rătăcit în apele șovinismului. El se declară de mare aderent al triplei alianțe și e convins că *sprâjnul cel mai puternic al triplei alianțe este statul național unitar maghiar.*

Despre demonstrațiile române e de părere că ele vatămă demnitatea statului maghiar.

Cere o validitate mai intensă a elementului maghiar în armată și acceptă proiectul. Cu aceste ședințe de Luni s'a încheiat.

Eri Marți înainte de amiază s'au continuat desbaterele asupra proiectului. Primul orator a fost Apponyi, care combate energie proiectul, natural din punct de vedere șovinist. Arată că pentru eroğațiunile regulate ale armatei s'au cerut pe anul acesta cu 14 milioane mai mult. Ungariei i revin 307 milioane cor. Se plânge apoi de mizeria din țară.

După Apponyi a luat cuvântul Okolicsányi László vorbind pentru proiect.

Pressa României despre „cazul Mangra”.

Pressa din regat este unanimă în a vesteji purtarea agentului provocator dela Oradea-mare, așezându-l la locul care îi se cuvine.

D-l Anibal Teodorescu, docent universitar la București, se ocupă la loc de frunte în nruł de ori al noului organ liberal „Românul” cu intervenția diplomatică cerută de ziarele maghiare și scrie între altele:

„A sîda un popor întreg atunci când ești acuzat de cea mai odioasă crimă împotriva-și, este fără îndoială o dovadă de cinism unit cu pierderea desăvârșită a simțului realității. Nu voesc să merg atât de departe încât să insinuez că afacerea a fost pusă la cale de însuși ungurii, acești buni prietini ai vicarului Mangra.

Faptul că Mangra era în același timp și membru al Parlamentului ungar nu poate avea nici o înflurire asupra soluțiunii chestiunii în sine. În adevăr, el nu a venit în București în această calitate și pe de altă parte, nu în această calitate a avut să întâmpine neplăcerile cunoscută. Dar chiar dacă și-ar fi închipuit un singur moment că, luând parte la ședințele Academiei noastre, nu s'a desbrăcat de ha'na de deputat ungar, închipuirea i-ar fi fost deșertă căci trebuia să știe că o asemenea calitate nu-i conferea drepturi decât când era în exercitarea funcțiunilor sale și atunci chiar, numai în statul în care o avea.

Dar nu! Mangra era prin naștere român și Academia l'a primit în sânul ei — pe atunci când el era însușit de simțiminte curat românești — ca român iar nu ca reprezentant al culturii ungare. Firește că acest înalt așezământ cultural al nostru ar fi putut primi printre membrii lui pe orice străin, după cum și mulți români sunt membri ai Academiei străine. Dar Mangra ca și alți români din țările subjugate, nu au ajuns la asemenea situațiuni înalte pentru că erau reprezentanți vre-unii culturi străine ci pentru că se urmărea prin aceasta același scop înalt și patriotic, pe care îl urmărim cu toții, realizarea unității culturale a tuturor românilor. Când considerațiunile, care au făcut ca românul Mangra să intre în Academia noastră, au dispărut, el a putut foarte bine să fie exclus din acest doct corp. Nimeni nu are dreptul să se plângă.

Neplăcerile cauzate și insultele aduse de mulțimea indignată nu au fost adresate cetățeanului ungar Mangra, ci

Cum desleagă religia, filozofia și știința problemele vieții?

de Dr. med. Mircea Mocanu.

III.

Întelegând sub problemele vieții: *boalele, moartea și îmbătrânirea*, — aceste dureri generale ale omănilor — și după ce, în articolii precedenți am tratat despre boale și moarte, ne-a mai rămas să studiem *îmbătrânirea*.

După cum am făcut la studiul asupra morții, să lăsam și aici câți-va bărbați de samă să-și spună aprecierile și părerile lor despre bătrânețe.

Max Nordau, renumit scriitor și publicist, scrie: »Omul bătrân face impresia neplăcută a degenerării corporale și spirituale. În privința morală devine orb și de-o cerbitate impecabilă, și în afară de persoana sa proprie nu e în stare să se mai ocupe cu nimica; judecata îi slăbește, devine încăpăținat în prejudecățile-i false de mai înainte și se bariadează cu totul în fața ori-cărei idei noi».

Dar, precă, și Max Nordau însuși a avut prejudecăți, când caracterizează așa de strict pe bătrân. Descrierea profesorului francez de fiziologie Dr. Longei, făcută pentru elevii lui, studenți în medicină, este cu mult mai obiectivă: »Omul bătrân simte că și-a împlinit misiunea și crede, că fiecare vede cu ochi răi locul, pe care-l ocupă. De aci nelucrarea față de cei ce-l încon-

joară și gelozia față de tot ce-i învâr; de aci dorința (bătrânilor) de a fi singuri și schimbarea capricioasă a dispoziției. Fără îndoială, că nu fiecare bătrân e așa; sunt și de acela a căror inimă rămâne tânără. Dar în general, toți sunt supărăcioși și posomorâți, afară de cazul, când în jurul lor au nepoți, cari respectă în ei trecutul și le lăsa prezentul. Fiecare zi le aduce alte jolbe, alte dureri. Corpul nu-l mai pot ține drept, șira spinării li-se îndoaie, făcându-i astfel însași natura ca să privească, cu capul plecat, pământul ce-l așteaptă».

În ce privește procesul întim al îmbătrânirii, un însemnat om de știință Metchnikoff (deși rus de origine e directorul de mare renume al Institutului Pasteur din Paris), o explică prin teoria celulelor fagocitare (înghițitoare de alte celule). După cum atunci, când în interiorul corpului nostru pătrunde un microb producând o infecțiune localizată sau generalizată, aceste celule fagocite cu mișcări libere și independente sunt acelea, cari nimicesc microbii (*teoria fagocitozei*), — tot așa susține Metchnikoff — procesul întim al bătrâneții nu constă în altceva, decât în nimicirea celulelor sănătoase ale corpului de către aceste celule fagocite, numite, spre deosebire de celelalte, *macrofage*. — Și pentru ca să-l fie mai plastică teoria, dănsul aduce, ca exemplu generalizator, înălbirea părului, care într'adevăr se datorește absorbirii materiei colorante din păr de către aceste celule fagocite.

Ca întregire, îmi permit o mică digresiune, ce ne privește de aproape pe noi Români: Aceste 2 teorii ale lui Metchnikoff, cea a fagocitozei și cea a îmbătrânirii, au fost combătute de doi savanți români, de-o deosebită autoritate în lumea științifică, și anume prima de prof. de bacteriologie în București Dr. Babeș, iar a doua de prof. de boale nervoase tot la facultatea de medicină din București Dr. Marinescu. Bineînțeles nu se ține de articolul nostru polemica aceasta științifică și deci revenim la subiect.

Din capul locului trebuie să amintesc faptul, că în vechime se ajungea la vârste mai înaintate, decât azi. Așa Ebstein în «Die Medizin im alten Testament», socotește vârsta de 70 ani ca etate medie de viață pentru atunci, până când azi media e vârsta de 50 ani. Un caz extraordinar de longevitate e amintit în testamentul vechi, anume despre Matusalem, că ar fi trăit 242 de ani, iară Moise, Aron peste 120 de ani. În istoria evului nou cel mai înalt grad de longevitate l'a atins scoțianul Kent Mungo în Glasgow, care a trăit 185 de ani.

Am spus, că media vârstei de 70 de ani a testamentului vechi a scăzut în zilele noastre la 50 de ani. Cauzele principale ale acestui fapt sunt syphilisul și alcoolismul, cari în testamentul vechi abia se cunoșteau, neexistând decât cazuri sporadice, izolate. Iară syphilisul și alcoolismul sunt momentale etiologice principale ale arteriosclero-

sei (depunerea de săruri calcare pe pereții interni ai oaselor). Și *Casalis* cu drept cuvânt a formulat aphorismul des amintit: »On a l'age de ses artères». (Fiecare om are vârsta, după starea arterelor sale). Așa se explică pentru ce atâtă oameni cari abia au etatea de 40 de ani d. e. par de câte 60, sau mai îmbătrâniți.

Cunoscând aceste fapte, să vedem ce desleagă problemele bătrâneții religia, filozofia și știința. Și acest studiu e cu atât mai interesant, cu cât aceleași reguli, cari precizează modul de a trăi o viață lungă, desleagă totodată și secretul păstrării tinereții până la cea mai înaintată bătrânețe. Durere însă, o chestiune așa de vastă nu se poate detalia în articole de ziar.

Cărțile bisericesti s'au ocupat puțin cu această problemă. În vechime, neprețind oamenii prea mult viață, neexistând, decât localizat, syphilisul și alcoolismul, și neînd cunoscute ca azi atâtea griji morale și materiale — nu se simțea lipsa unui reguli pentru lungirea vieții. Merită totuși amintire obiectivă caracteristică din timpurile vechi pentru lungirea vieții: acela de a se înconjura la vârstă înaintată, cu fete tinere. Acest metod a fost reînnoștat în Franța de regele David I. (1124—1153), despre care legenda zice, că a atins frumoasa vârstă de 95 de ani, grație celei selecte de fete tinere ale Franței, cu cari se înconjurase la bătrânețe. În religia mosaică, Moise a înțertăis ovreilor «să consume sânge,

carne de iepure și de porc și din contră pornește, ca mielul să se mănânce numai fript cu intestine cu tot». Toate acestea însă stau în contradicțiune cu hygienă alimentară și nu ajutază decât puțin lungirea vieții.

Să trecem acum la filozofie, care secole întregi de-a rândul fiind dominată de fanatismul religios, n'a făcut nimic pentru deslegarea problemei, ce ne preocupă. Filozofia evului mediu, mai cu seamă care considera corpul o temniță a sufletului, pe care-l chinuia în fel și chip, pentru-ca să libereze sufletul, era un metod sigur toamă de a scurta viața. Merită amintire filosoful francez Descartes (1569—1650) care susținea, că a descoperit un ser pentru lungirea vieții.

Ajungerea unei vieți lungi și a păstrării tinereții a rămas cu totul în sarcina științei. Un răspuns, într'adevăr științific, l-a dat marele Napoleon (1769—1821), la vârsta de 21 de ani, Academiei din Lyon, care fixase un premiu pentru răspunsul, cel mai potrivit la întrebarea: »Cum trebuie să se conducă un om, pentru a trăi o viață lungă și fericită?»

— »Trăind conform cu organizația sa fizică și morală» — fu răspunsul, premiat, al lui Napoleon Bonaparte, pe care-l dezvoltă într'o disertație întregă.

Ca să nu mă estind însă prea mult, mă mărginesc să resomez câteva cărți ale unor renumiți oameni de știință, cari s'au ocupat cu macrobotica

românului Mangra acuzat de trădare de neam. Iată de ce vecinii noștri nu au motiv temeinic ca să alarmeze și să pună în mișcare acțiunea lor diplomatică. Nimeni nu s'a gândit să aducă vre-o jignire unui cetățean al statului lor și cu atât mai puțin unui membru al Parlamentului lor.

Noi acordăm, fără deosebire de naționalitate, cea mai largă ospitalitate străinilor ce ne vizitează; ba, de multe ori li primim cu onoruri pe cari ei nici nu le merită. Cu Mangra însă nu a fost același lucru, pentru că el a venit la noi, cu toate că i se atrăsese atențiunea asupra imprudenței ce comite, ca român și ca român a fost primit și primit.

Cazul Mangra este așa dar o afacere a noastră, de ordin interior, în care intervențiunea diplomației austro-ungare nu are ce căuta. Iar dacă vecinii de peste Carpați, geloși de creșterea însemnătății noastre aci, în orientul european, voesc să se folosească cu orice preț de acest privilegiu pentru a inventa un conflict diplomatic, se înșală!

Se înșală, pentru că el nu trebuie să uite că România este un Stat pacinic, care știe să respecte drepturile altora și care are nevoie de liniște ca să se poată dezvolta, dar care, în același timp, nu poate tolera străinilor să se amestece în afacerile sale interioare.

„La Roumanie“

ocupându-se de cazul Mangra și împăcarea româno-maghiară, spune între altele:

„In momentul acesta un mare proces se desfășură în Ungaria.

Un guvern unguresc a încercat să realizeze o înțelegere cu Românii. El s-a adresat partidului național fiindcă pe acesta Românii îl recunosc ca fiind reprezentantul lor. Negocierile n-au ajuns la nici un rezultat, dar pot fi re-luate ori când. D-l Mangra nu are dreptul să provoace hănueli, care ar face mai dificilă reluarea eventuală a negocierilor.

Prin interviewul său, Mangra a căutat să dea cu orice preț dreptate acolora cari, au manifestat împotriva lui.

Aceasta este o lipsă de tact și o nesimțire de plâns“.

„La Politique“

în același chestiune scrie un drept cuvânt:

„...Presă română a fost unanimă în a vesteji purtarea echivocă a vicarului Mangra.

Cesace este mai semnificativ însă este că presa austriacă și cea ungurescă nu pot să se oprească de a recunoaște cât de stângace și întempestivă a fost atitudinea ei, neputând să ascundă puțină stimă ce o are față de persoana lui Mangra.

De altfel toate vizitele, toate interviurile solicitate persoanelor însemnate, tot aparatul acesta de reclamă vor aduce mai mult rău vicarului Mangra, chiar față de amicii lui cei mai devotați.

Sunt în viață greșeli cari nu se pot repara decât printr-o tăcere îndelungată. Vicarul Mangra a pierdut pentru multă vreme dreptul de a vorbi la Academia română. El nu va mai putea de aci înainte să se facă ascultat în țara românească“.

sau arta de a prelungi viața. La începutul sec. XVIII-lea a apărut cartea unui eminent medic german prof. Dr. Hufeland, în traducere franceză, cu titlul „L'art de prolonger la vie humaine, Lausanne 1809“, care a avut un succes extraordinar. Intre altele multe sfaturi bune, pe cari ni le dă savantul german, și asupra cărora nu mă pot opri, citez numai unul care dovedește mult bun simț și e de perfect acord cu cele mai moderne principii ale științei: (pag. 269) »In alegerea mâncărilor e mai bine să căutam substanțele vegetale. Carnea este mult mai accesibilă descompunerii; substanțele vegetale însă, dezvoltând mulți acizi, împiedică putrefacția, iar putrefacțiile alimentelor din stomacul nostru e dușmanul de moarte al corpului. Unul din cei mai mari fiziologi ai epocii moderne, prof. Dr. Flüger (universitatea de Bonn) în cartea sa »Über die Kunst der Verlängerung des menschlichen Lebens« (Bonn 1890) resumă astfel, la sfârșitul cărții sale, baza macrobiotică: »Să ocolim influențele stricăcioase și să trăim cu măsură în toate«.

Un cunoscut chimician german Dr. Ebstein, în «Die Kunst das menschliche Leben zu verlängern» (Wiesbaden 1891) recomandă »simplificarea vieții și reținerea dela orice lucru stricăcio-sănățătesc«. — Spațiul nu-mi permite să mă ocup mai amănunțit cu aceste cărți, pe cari le recomand în atenția tuturor cari se interesează de aceste chestii.

Înainte de a încheia, amintesc constatarea științifică, de o deosebită importanță practică, a lui Metchnikoff.

„Drapelul“
din Lugoj stabilind, că cazul Mangra este o chestie curat românească, scrie între altele:

»...Huiduia din București nu este o insultă, care ar mai reclama vre-o reparație, ci este o reparație cu care și-a datorit șie-și Academia Română, țeara românească și întreg neamul românesc. Și dreptul de a ne lua satisfacție este al nostru, numai al nostru. Huiduit a fost Mangra la Sibiu și la Arad și huiduit a trebuit să fie și la București, precum huiduit trebuie să fie pretutindeni, unde se pretează de reprezentant al intereselor românești, al culturii românești și al bisericii românești. Nu pentru că e deputat și nici pentru că trece de prieten al contelui Tisza, ci pentru că a insultat demnitatea națională a poporului român!

Poate trece contele Tisza hotarele țării și va fi primit în întreaga țeară românească cu cinste și omenie. Îl vor invita miniștrii români la mese, îl va primi Regele în audiență, se va închina pentru cavalerismul națiunii maghiare, pentru frăția maghiaro-română, va fi mai serbătorit poate decât la el acasă, unde nu odată a avut parte și de ouă clocite.

Dar să nu-l ducă pe Mangra cu sine, căci atunci încetează toate. Pentru că o incompatibilitate morală ne desparte de Mangra! Pe toți. Și dincoace și dincolo de Carpați. Cinstea noastră națională noi avem să ni-o apărăm înainte de toate, căci numai a-tăta cinstă avem dreptul a aștepta dela alții, câtă știm să ne apărăm noi înșine.

Dacă nu proceda astfel Academia Română cum a procedat și nu procedau astfel studenții și întreaga obște a țării, ne-ar fi ultragiât cele mai intime sentimente, ne-ar fi rănit sufletește, cum n'am fost încă nici odată răniți și cum să ferească Dumnezeu fiecare popor conștient“.

Regulamentul de organizare

al partidului național român din comitatul Turda-Arieș.

Pe baza programului partidului național român, a hotărârilor conferențelor naționale cum și în cadrele disciplinei de partid, clubul comitatens român în ședința sa din 13 Mai 1914 a acceptat și a pus imediat în practică următorul regulament de organizare:

§ 1. Membru al partidului este fiecare Român, cetățean ungar, locuitor pe teritoriul comitatului Turda-Arieș dacă:

- a) a împlinit 24 de ani
- b) nu e pedepsit nici nu stă sub cercetare criminală pentru vre-o crimă sau delict infamant.
- c) se declară aderent al programului partidului și se supune dispozițiilor organizatorice al acestui regulament.

§ 2. Organele partidului sunt:

- a) Conferențele aderenților partidului.
- b) Clubul comitatens.
- c) Comitetul central comitatens.
- d) Comitetele cercuale.

El consideră intestinul gros al omului ca un moment disarmonic al naturii și putrefacțiilor, ce se potrec în acesta, el atribuie atât indispozițiile zilnice ale oamenilor cât și îmbătrânirea timpurie. (Autointoxicația a școlaii franceze). Într-adevăr e constatată că flora bacteriană extrem de bogată a intestinului gros produce, prin descompunerea putridă a alimentelor, otrăvuri ca alcoolizii, ptoraine, acizii grași, iar pe de altă parte, chirurgia modernă demonstrează clar că și indivizii, cărora li s'a îndepărtat intestinul gros, nu numai că trăesc fără nici un inconvenient, ci din contră trăesc o viață mai lungă. E ușor de înțeles, că Metchnikoff, știind aceasta, l'a sugerat ideea de a găsi o astfel de substanță, care să împiedice putrefacțiile din intestin, cari, după el, sunt cauzele multor boli, ale arteriosclerozei și ale îmbătrânirii timpurii. Sprijinit de lucrările medicului italian Rovighi, Metchnikoff susține, — ca mijloc indispensabil pentru împiedicarea descompunerii putride a alimentelor în intestin și astfel pentru lungirea vieții și păstrarea tinereții — consumarea zilnică de kefir, iaurt sau lapte acru, cari toate au aceeași acțiune de a împiedica aceste descompuneri.

Ca încheiere recomand acest mijloc practic și eficient — mai cu seamă sexului frumos, care are mai mult interes de a îmbătrâni târziu și a rămânea tânăr — împreună cu celelalte reguli de igienă: apă bună, gimnastică, sport, mișcare în aer liber, viață activă, curățenie trupească și sufletească etc.

e) Bărbații de încredere.

§ 3. Aderenții partidului pot fi convocați în conferență, fie din întreg comitatul, fie numai dintr'un cerc pretorial. În cazurile prevăzute în § 6 pot fi convocați alegătorii dintr'un cerc electoral pentru parlamentul țării.

§ 4. În conferența comitatensă au drept de vot aderenții partidului din întreg comitatul. În competența acestuia cade stabilirea tacticii și direcției politice a partidului comitatens.

§ 5. Conferența cercuală e întrunirea tuturor aderenților partidului dintr'un cerc pretorial administrativ. Drept de vot au numai cei-ce locuiesc pe teritoriul cercului respectiv.

Sfera de activitate a acestor conferențe este:

- a) Stabilirea tacticii politice în toate afacerile, cari cad în competența autonomiei cercuale, în sensul noii legi administrative.
- b) Alegerea comitetelor cercuale și a bărbaților de încredere.
- c) Aprobarea sau reprobarea rapoartelor comitetului cercual asupra activității desfășurate dela ultima conferență.

§ 6. Sfera de activitate a conferenței alegătorilor dintr'un cerc electoral regnicolar este:

- a) Să ia act și să decidă asupra candidaturii unui candidat național binelțeles pe lângă aprobarea comitetului central comitatens și a conferenței naționale.
- b) Să asculte dările de seamă a deputatului național aprobând sau reprobând ținuta lui politică.
- c) Să aleagă delegați pentru conferența națională a partidului după îndrumările primite dela comitetul național.

§ 7. Clubul comitatens constă:

- a) Din toți membrii români aleși și viriliști ai congregației comitatense, întrucât sunt aderenți ai partidului.
- b) Din câte 2 delegați aleși în conferențele cercuale. Orașele cu magistrat deosebit încă 2 delegați. Adunarea clubului se convoacă de obicei în fiecare an odată din prilejul congregației ordinare de primăvară.

După trebuință însă poate fi convocată și de mai multeori pe an.

Agendele clubului sunt:

- a) Alegerea președintelui și a membrilor din comitetul central pe timp de 5 ani.
- b) Deliberare asupra cauzelor municipale și a tacticii politice din congregație.
- c) Alcătuirea regulamentelor de organizare și a altor norme precum și modificarea lor.

§ 8. Comitetul se compune din un președinte și 16 membrii aleși pe 5 ani din partea clubului cu votare secretă. Sediul e Turda.

§ 9. Comitetul își alege din sine sau 2 vicepreședinți dintre cari unul trebuie să locuiască stabil în Turda, un cassar, un controlor și 2 secretari.

§ 10. La aducerea de concluse valide se cere prezența a cel puțin patru membrii și a președintelui eventual a unui vicepreședinte.

La caz, că președintele nu locuiește în Turda, se designează unul dintre vicepreședinți domiciliat în Turda cu înlocuirea permanentă a lui.

§ 11. Agendele comitetului central sunt:

- a) Să execute hotărârile comitetului național în afacerile cari privesc întreg partidul regnicolar, și a clubului comitatens în afacerile interne ale comitatului.
- b) Să îngrijească de toate chestiunile cari privesc viața și funcționarea partidului comitatens. În special să supravegheze și dirigeze comitetele cercuale, provăzându-le la timp cu toate îndrumările de lipsă în toate chestiunile electorale și administrative.

§ 12. Comitetele cercuale se compun din câte un președinte și opt membrii aleși pe 5 ani în conferențele aderenților partidului dintr'un cerc pretorial.

Comitetul își alege din sânul său un vicepreședinte, un cassar și un secretar.

Sediul comitetului îl statorește conferența cercuală.

În orașele cu magistrat cari sunt și sedii al unui cerc pretorial se poate

alege un singur comitet, atât pentru agendele cercului cât și pentru cele orașenești.

§ 13. Agendele comitetelor cercuale sunt:

- a) Să execute hotărârile și îndrumările conferențelor cercuale și a comitetului central comitatens.
- b) Să decidă în toate afacerile cari cad în sfera autonomiei administrative cercuale, apărând interesele partidului în consiliul cercual și în fața autorităților.
- c) Să îngrijească de listele electorale pentru parlament și de-a viriliștilor pentru comitat, pentru cerc și comune.
- d) Să conducă alegerile pentru membrii în congregație și în consiliul cercual designând candidații partidului pentru fiecare cerc de votare sau de alegere de pe teritoriul lor.
- e) Să supravegheze și instrueze pe bărbații de încredere din comune înlocuind în cazuri urgente pe cei neactivi.
- f) Să convoace în fiecare an odată conferența aderenților partidului din cerc, raportându-le despre activitate.

§ 14. Bărbații de încredere din comune sunt organele de control ale partidului și mijlocitorii dintre popor și comitetul cercual. Sunt datori să raporteze comitetului despre toate abuzurile ce s'ar face față de populația română și să susțină contactul și disciplina între aderenții partidului din comună.

§ 15. Acest regulament pe viitor se poate modifica numai în adunarea clubului, la care au să fie convocați toți membrii cu indicarea modificărilor cel puțin cu 8 zile înainte și numai pe lângă o majoritate de 2/3, a voturilor prezente.

Turda, 13 Mai 1914.

Chestiunea română în cameră.

Discursul și interpelețiunea d-nului Dr. St. C. Pop, în chestia episcopiei de Hajdudorog. — (Urmare.)

După înființarea s'a declarat, că revizuirea, rectificarea hotarelor, se poate face cu aprobarea guvernului Mălestii Sale, ba cei competenți au fost chiar dispuși la aceasta. (Cu privire la folosirea limbii s'a declarat, că deocamdată limba liturgică rămâne cea veche, peste trei ani va fi apoi elina clasică, iar limba poporului, lingua vernaculă se va folosi numai excepțional în cazuri extraliturgece.

Ba s'au dus mai departe clar, frește, pentru liniștirea diecezelor și autorităților bisericești greco-catolice, că nu este vorba aci de maghiarizare și Scapinelli declară, că a primit garanții atât din partea guvernului ungar, cât și din partea episcopatului maghiar, că niciodată limba maghiară nu se va folosi ca limbă liturgică, dimpotrivă așa ceva fiind dampnandus abusus niciodată nu se va admite.

O să-mi iau voie, on, cameră, să relievez punctul nostru de vedere, că noi niciodată nu excepționăm, ca în comunele ungurești limba liturgică să fie cea ungurescă. Noi vrem să apărăm numai interesele noastre, dar acelea le vom apăra necondiționat.

Să vedem acum în ce chip s'a respectat aceste dispoziție a bullei papale, că trei ani de zile toate au să rămână cum au fost. Sper nu veți pretinde ca să cetesc astăzi în latinește, o vultu face, dacă s'ar ivi cea mai mică îndoielă. În școlile noastre din comune, cari ni s'au luat, limba de propunere a fost limba românească. Unde credincioșii au vorbit exclusiv ori în mare parte ungurește, acolo limba obligată de propunere a fost cea ungurescă. Dieceza nici nu avea încă episcop, nici nu era încă organizată și actual cel dintâi al vicarului episcopesc a fost, că pe toți dignitarii l-a înlocuit prin persoane cu desăvârșire străine, partea mai mare Ruși.

Cu privire la comunele rupte dela arhiepiscopia Blajului a dat ordin, prin care dispune, că în toate comunele bisericești limba de propunere este limba ungurescă. Vicarul gr.-cat. maghiar de Hajdudorog cu Nr. 89/1913, 7 Martie 1913 dă tuturor scaunelor școlare greco-catolice următorul ordin: »In școlile confesionale aparținătoare episcopiei de Hajdudorog obligatoare fiind ca limbă de propunere limba maghiară rog să se păstreze onoratul scaun școlar să se convoiască a dispune, ca în școlile de acolo limba de propunere să fie limba

maghiară. Dacă asta nu s'ar putea efectui până la sfârșitul anului școlar, atunci începând cu anul școlar viitor neapărat va trebui să se introducă limba maghiară ca limbă de propunere. Deci vicarul episcopesc, înainte de a se organiza chiar dieceza prin denumirea episcopului, emite această ordinațiune, despre care d-v. spuneți că e foarte corectă cu toate că e în contrarietate cu legea.

Fekete Márton: Așa e! E foarte corectă!

Ștefan C. Popp: Această ordinațiune o sustine și inspectorul regesc de școle din Csikszereda, care dispune, ca toate școlile sustinute de comunele bisericești române, cari au fost rupte dela această arhiepiscopie, să fie înregistrate ca școle cu limba de propunere ungurescă. Acest ordin dispune așa (cetește): »Dela vicarul greco-catolic maghiar de Hajdudorog am primit sub Nr. 88/1913 înștiințarea, că și din partea superiorității bisericești competente a titlului s'a dispus instruirea exclusiv în limba maghiară a obligațiilor la școală. Te provoac să îndeplinești acest ordin cu atât mai vârtos, deoarece școala elementară gr.-catolică din Vasláb am înregistrat-o între școlile populare elementare cu limba de propunere maghiară; totodată și se dispune, ca școala de sub inspecțiunea nemijlocită în toate scrisorile, reecercările ori exhibitile să o consideri ca școală cu limba de propunere ungurescă și tot astfel împărțirea materialului și ordul oarelor să-l pregătești în conformitate cu aceasta. — Csikszereda, 10 Martie 1913. Lengyel Róbert, inspector regesc de școle«.

On, cameră! Ați zis, că bine a făcut. Scuzați, dar cine își va lua osteneala să studieze datele statistice acela se va convinge, că este vorba aci de drepturile celor 20.000 de Români, nu 10—12 mil. cum a spus d. ministru președinte. Cu toate acestea un vicar episcopesc fără nici un imperiu, fără nici o autorizație, sua sponte numai așa din voia lui ia dispozițiunile de cea mai mare gravitate și schimbă limba de propunere a școlilor sustinute de comunele bisericești. E lucru firesc, că inspector școlar își dă la asta binecuvântarea.

Este însă lucrul acesta în contradicție cu legea despre egala îndreptățire a naționalităților, articolul 44 din 1868, §-ul 14, în înțelesul căruia »comunele bisericești fără vătămarea drepturilor legale ale superiorităților lor bisericești, privitor la matricule și la conducerea afacerilor bisericești, precum și — între marginile legii regnicolare de școle — în școlile lor pot să hotărască însele limba de propunere«. Se vatămă §-ul 58 al artic. de lege 38 din 1868, care dispune ca fiecare elev să fie instruit în limba micii sale, dacă această limbă e uzată în comună. Tot legea aceasta în §-ul 11 admite, ca confesiunile să-și poată înființa și să poată susține institutelor pentru învățământul popular în toate acelea comune, unde locuiesc credincioșii de ai lor.

Binevoit! a înțeles deci, că legea din 1868 despre egala îndreptățire a naționalităților pune pondul principal pe comunele bisericești și acelea au dreptul să înființeze, să susțină școli și să determine în acelea limba de propunere.

Această dispoziție a produs a-dăncă consternare și a dat vânt nu numai agitației, ci a neliniștii foarte mult spirite. Dar nu s'au liniștit, ci au mers mai departe. Di episcop mergând mai departe sub Nr. 3688 din 1913 aduce la cunoștință președimii, că limba corespondenței oficiale este cea ungurescă, toate scriptele oficiale să fie compuse exclusiv în limba ungurescă, excepție fac petițiile adresate superiorităților bisericești din Roma ori la nunțiatul. A urmat apoi ordinațiunea Nr. 3689 din 1913, prin care se dispune, ca toate matriculele bisericești să fie scrise exclusiv ungurește și extrasele din matricule să se deie exclusiv numai în limba ungurescă.

De când conduc preșii matricule în Țara Ungurescă, le-au condus totdeauna în limba liturgică a bisericii respective. În mitropolia bisericii române limba liturgică este limba românească, aceasta a fost deci și limba matriculelor. Acum ce face domnul episcop? Fur și simplu desființează acest drept vechi sancționat prin lege, face tabula rasa din trecut și proprio motu în temeiul dreptului său de dispunere ordonează, ca matriculele să fie scrise în limba ungurescă și acolo unde limba liturgică este cea românească, ba ce e mai mult obligă preșii, ca să deie și extrasele din matricule în limba ungurescă, cu un cuvânt pretinde un lucru de dreptul contrar legii, căci de pe actele originale nu se pot da copii, decât în limba, în care au fost scrise acelea acte originale. Cine pretinde ca eu să dau copie ungurescă de pe un act românesc, imi cere falsificarea de document. (Contraziceri în centru). Există de altfel și o ordinațiune ministerială, care dispune ca copile să fie făcute în

lomba originală a documentului, dar preoțimea a fost îndreptățită să alăture la extrasele matriculare și traducerea ungurească.

Firește preoțimea a protestat în contra acestui procedeu. Preoțimea a fost adusă în fața unei probleme foarte mari, deoarece când s'a publicat bulla papală, în care se dispune că trei ani de zile toate vor rămâne cum au fost prooții au liniștit pe credincioși cu aceea, că 3 ani de zile nimic nu se va schimba, până atunci însă multe se pot întâmpla, să fie deci pe pace. Și acum, cum vedeți, înainte de cei 3 ani, se iau astfel de dispozițiuni, cari sunt în absolută contrarietate cu cuprinsul, spiritul și dispozițiunile bullei, cum voiu îndrăzni să vă dovedesc.

(Va urma.)

„Dresdener Neueste Nachrichten“, ocupându-se într-un articol de stările din Ungaria, aminteste și vorbăria ce s-a făcut în jurul petrecerilor atât de scurte în Budapesta a moștenitorului de tron cu prilejul deschiderii delegațiilor. »D. N. N.« presu-pune că răceala moștenitorului e motivată și prin atacul nedrept și necorespunzător al Tisza împotriva deputatului Vaida, a cărui loialitate față de casa Habsburg e prea bine cunoscută moștenitorului (M).

Scris-cetitul.

Sunt la ordinea zilei în toată țara cererile pentru a se dovedi știința de carte, știința scris-cetitulului din partea unei însemnate pătri de oameni. Meseriași, țărani, muncitori și alți cetățeni lipsiți de averi au să-și arate dexteritatea în scris și cetit și prin aceasta își câștigă un însemnat drept cetățenesc, pe care acești oameni oropțiți din partea oligarhiei, nu l-au avut nici când. Își câștigă dreptul de vot la alegerile de deputați pentru cameră, pentru adunarea țării, unde să fac legie și să hotărăște soarta țării, soarta cetățenilor.

Aceasta arată însemnătatea dreptului electoral și e regretabil, că la noi se dau prea puține șanse pentru câștigarea acestui drept, se pare prea înădăncă mișcarea în privința aceasta. Ce face poporul nostru? Cum își împlineste datorința inteligența noastră de țară? Nu prea știm, căci prin stare au apărut foarte puține rapoarte despre astfel de pregătiri. Vor urma poate de aci înainte, căci examenele sunt acum în toiul lor? Ne-am bucura mult...

Azi avem următoarele date despre mișcarea aceasta electorală a poporului, mai ales la orașe.

În *Cașovia* s'au înștiințat 2400 de muncitori organizați și 600 de cetățeni. Examenele se fac la trei comisii, s'au început Duminecă și până acum au fost calificați 600 de însi.

În *Pécs* s'au înștiințat la examene 4000, în *Miskolcz* 3000 de oameni. O mare activitate desvoltată în deosebire *partidul social-democrat*. În *Budapesta* s'au înștiințat 32 de mil la examen, în majoritate covârșitoare socialisți. Examenele se țin între orele 5—9 seara.

Partidul socialist a luat măsură, ca să ferească poporul de abuzuri. A hotărât, că va face imediat arătare contra acelor autorități, cari nu dau fără taxă sau deneagă actele electorale necesare. Arătarea se face pe baza §-lor 3 și 4 al art. de lege XIV. din 1914 și oficialii abuzivi pot fi pedepsiți cu pușcărie până la doi ani. Secretariatul partidului a făcut 50. astfel de arătări.

În mai multe locuri autoritățile nu respectă dispozițiile legii. În *Komorn* d. e. i. s'a scris de la autorități unui muncitor, care a cerut un atestat electoral, fără taxe, că să arate pasajul legii în care se dispune aceasta. Muncitorul le-a trimis cu poșta 92. de bani, invitând oficialii să-și cumpere legea și să o studieze.

Iată câteva exemple despre munca și îngrijirea, ce să desvoaltă pe acest teren. Rugăm din nou pe inteligența noastră să manifeste tot mai mult interes și să lumineze poporul

despre însemnătatea acestui act. Căci timpul e scurt. *Examenele se țin numai până în 31. Maiu n. c.*

Acordul epiro-albanez.

Știri din Atena confirmă, că tratativele din Corfu s'au terminat obținându-se o înțelegere între membrii comisiunii internaționale de control și între reprezentanții Epiroților.

Acordul epiro-albanez prevede următoarele privilegii:

O jandarmerie locală intransferabilă în afară de Epir cu excepția unor necesități superioare justificate de comisia europeană.

O deplină libertate religioasă. Limbile greacă și albaneză vor fi învățate în primele trei clase primare; limba greacă va fi introdusă în administrația tribunalelor din Epir, corespondența cu guvernul central din Durazzo se va face în l. albaneză.

Cele două administrații din *Corița* și *Argyrocastro* vor fi conduse de guvernatori creștini, numiți de Albania. Două consilii administrative vor fi create prin sufragiul general al poporului. E probabil că guvernatorii vor fi răspunzători în fața consiliilor.

Reclamațiile chimariților vor fi supuse Puteilor.

Albania va decreta amnestia generală.

Originarii din Epir vor rămâne sub arme spre a forma baza unei noi jandarmerii cu ofițerii lor. Voluntarii străini vor părăsi țara.

Noua stare de lucruri va fi organizată și supravegheată în aplicarea sa de comisiunea internațională care va merge și la *Chimara*. Executarea și respectarea sus ziselor clauze vor fi garantate de Puteri.

Din Franța.

Situația după alegeri.

Rezultatul alegerilor se poate rezuma în două cuvinte: succesul radical-socialist de o parte, înfrângerea conservatorilor pe de alta. Actualul parlament are o majoritate republicană hotărâtă pentru reformele largi democratice, cum n'a mai avut niciodată. În afară de înfrângerea conservatorilor, un insucces tot atât de mare a avut și gruparea republicanilor moderată de sub conducerea dlor *Briand*, *Millerand* și *Barthou*. Aceștia au format la începutul anului curent un nou partid denumit *federația stângelor*, al cărui scop mărturisit era de a grupa toate elementele moderate republicane pentru o politică de liniștire a claselor sociale. Noul partid a combătut cu multă violență în parlament reformele democratice ale actualului guvern atrăgându-și prin aceasta simpatia partidelor reacționare. În urma alegerilor însă numărul partizanilor federației stângelor este cu mult diminuat în parlament și speranțele dlor *Briand*, *Barthou*, *Millerand* de a recăpăta puterea nu se vor realiza.

Marele succes al socialiștilor înfățișează parlamentul sub o nouă ipostază și deschide noi probleme de a căror rezolvire atârna liniștita evoluție a regimului republican.

Partidele conservatoare vorbesc de succesul socialiștilor ca de un pericol revoluționar. Franța neputându-se salva de valurile roșii ce vor aduce rășboiul social, decât făcând apel la augusta lor colaborare guvernamentală. Conte de *Mun*, care este unul din conducătorii acestor partide își oferă prin *„L'Echo de Paris“*, colaborarea sa, declarând că „Dacă se voește a se guvernă contra dlui *Jaurès* nu se poate decât cu noi“, iar *Arthur Mayer*, directorul ziarului regalist *„Le Gaulois“* scrie prin ziarul său președintelui republicii căruia îi spune între altele: »Blocul, faimosul bloc radical-socialist, contra căruia ați fost ales Domnule Președinte, se reconstitue sub președinția Dvoastră mai compact, mai solid și mai disciplinat decât oricând. Acum când ar fi trebuit să se opule un bloc conservator, o parte a alegătorilor

lor Dvoastră, toți alegătorii Dvoastră de dreapta se văd în mod brutal excluși din luptă, concursul lor este îndepărtat cu oroare. Franța este în posesiunea unei camere mai rele decât cele mai rele pe care le-au cunoscut predecesorii Dvoastră. Popularitatea Dvoastră este încă mare, Domnule președinte, și m'aș bucura dacă ea ar fi un instrument al regenerării noastre».

Acest apel violent atât de jignitor pentru sentimentele republicane ale majorității parlamentului, arată cât de puțin prielnică este pentru cauza și scopurile oculte ale conservatorilor actuala formație a parlamentului.

Dacă este în adevăr în actualul parlament o mare majoritate republicană favorabilă reformelor largi democratice, această majoritate nu se formează decât cu cele 102 voturi ale socialiștilor uniți, deoarece grupările moderat republicane și partidul dlui *Briand*, se vor găsi alături pentru cele mai multe reforme ce se vor prezenta cu grupările conservatoare. Această însă complică situația.

Socialiștii vor acorda desigur un sprijin efectiv guvernului și-l vor apăra de toate loviturile drepte. Dacă însă vor vota toate reformele cu caracter social, conform cu principiile și dogmele profeților lor, nu vor vota bugetul; ceea ce spun că ar însemna recunoașterea alcătuirii sociale a cărei desființare o urmăresc. Nevoțând bugetul înseamnă a expune guvernul sau a fi pus în minoritate, sau a căpăta concursul grupărilor din dreapta, ceea ce înșă va face imposibilă realizarea reformelor pe care ei înșă le urmăresc.

Nu ar fi decât un singur remediu. Partidul socialist, fără să devie un partid de guvernământ și fără să renunțe la nici una din formulele și dogmele lui, ar putea acorda guvernului și votul bugetului, asigurând prin aceasta realizarea reformelor democratice pe care Republica le promite de 40 de ani, și excludând pentru totdeauna ca grupările conservatoare să poată avea un rol efectiv la lucrările parlamentului, guvernul nefiind susținut decât prin voturile adevărate republicane.

Guvernul având asigurată o majoritate republicană — formată din grupul compact al radicalilor și socialiștilor — ar putea realiza reformele sociale cari fac parte din programele ambelor partide. Guvernul neputându-se sprijini nici pe concursul conservatorilor, nici al republicanilor moderată, socialiștii pentru salvarea și realizarea reformelor atât de scumpe lor, vor trebui să accepte și votul bugetului.

În afară de aceasta, nu se poate găsi nici o formulă care ar putea asigura guvernului actual o majoritate exclusiv republicană.

Paris, Mai 1914.

Cor.

O scurtă lămurire.

În legătură cu articolul nostru „Să nu fim inconștienți“, afară de discuțiile de ordin principiar, s-a mai făcut și o combinație: »Preotul bătrân“ e cutare...

Nimic mai urât decât aceasta. Ca și cum noi am fi scris pentru »persoană«. Noi nu facem biografii, ci apredieri principiare. Noi nu ne îndelincim cu calitățile personale ale cuiva, ci cu aprecierile ce le face acela în chestii de valoare publică.

Dacă ar fi să facem biografie, lucrul s-ar schimba radical. Noi fără îndoială am dori să avem mulți preoți ca cel la care se gândesc zadară cei ce nu se pot desbrăca de patina de a face mereu »combinații“ pentru a întunece strălucirea principiului.

ȘTIRI.

— 7 Mai 1914.

Știri din România. M. S. regele a fixat pe Vineri 9 Mai v. data inaugurării palatului Fundațiunii universitare din București, care a fost considerabil mărit prin adăugarea unui etaj, crearea de numeroase săli de lectură, depozite de cărți și prin facerea unei splendide sale pentru conferințe. La inaugurare vor participa MM. LL. regele și regina precum și familia princiară.

— Mai mulți advocați și profesori din București au hotărât crearea unei societăți, care va purta numele de *„Asociațiunea Balcanică“* și va avea de scop apropierea dintre Români și popoarele Peninsulei balcanice. În aceeași timp s-a luat inițiativa de a face o excursiune la Atena și Belgrad — plecarea din București la 1 Iulie v. — cu scop de a face o apropiere mai strânsă între popoarele român, grec și sârb.

— Luni s-a deschis, la Ploesti, al patrulea congres al profesorilor de Geografie din Țară, la care participă 80 profesori.

— Am anunțat că în București s-a constituit un comitet pentru ridicarea unui monument soldaților morți în campania din anul trecut. Primăria Capitalei a oferit comitetului organizator un teren pe care să ridice monumentul, iar județul Ilfov și comuna au subscris suma de 5000 lei ca semn de recunoștință datorită celor ce au plătit cu viața lor triumful țării românești. Cum monumentul va costa cel puțin 25 mii lei, comitetul s'hotărât organizarea unor mari serbări populare pentru zilele de 25 și 26 Mai v. în parcul Carol. Ministerul lucrărilor publice, ținând seamă de patrioticul scop al acestor serbări, a acordat o reducere de 75 la sută pentru clasa III și 50 la sută pentru clasa II tuturor persoanelor ce vor merge în București să asiste la aceste mari serbări.

Comemorarea lui M. Eminescu. Am anunțat la timp, că renumita societate »Armonia« din Cernăuți va prezenta pe scena Teatrului Național din București, în zilele de 11, 12 și 13 Mai v. admirabila poveste »Luceafărul« — care a avut un strălucit succes în Bucovina — a genialului Eminescu, transformată într-o pantomimă feerică de dl. Dr. Gr. Pantazi. Acest festival pentru sărbătorirea lui Mihail Eminescu, se va da sub patronajul »Societății Ortodoxe naționale a femeilor române«, și va fi însoțit de conferințele dlor N. Iorga și S. Mehedint, despre viața și operele genialului nostru poet Eminescu.

Din Cernăuți ni se scrie: Dl profesor universitar *Dr. Sextil Pușcariu* a fost numit membru în comisiunea de cenzură a guvernului țării, pentru limba română, și dl prof. univ. *Dr. Cost. Popovici* membru în consiliul școlar al Bucovinei.

Podul peste Dunăre între România și Bulgaria. Ziarul bulgăresc »Politica« — aceeași informație o are și ziarul vienez »Polit. Korresp.« — scrie că, între guvernul bulgar și cel român s-a ajuns la o înțelegere deplină în privința construirii podului peste Dunăre. După informațiile ziarului bulgar, podul se va construi la Gîgheu în fața orașului românesc Corabia. După ce podul va fi legat prin o cale ferată cu Plevna, transitul român va putea fi făcut atât pe linia transbalcanică cât și pe cea centrală din Sofia.

Studentii turci în România. Excursiuniștii turci au părăsit Iași, cu cele mai plăcute impresii, iar ieri dimineața au sosit în București, unde li-s'a făcut o impunătoare primire.

Consiliul profesoral al Universității bucureștene a delegat pe dl *Iorga* să țină o prelegere studenților turci despre *Istoria Turciei*. Pentru tot timpul șederii studenților otamani în Țară, s-a fixat un program foarte bogat. Se vor face excursii pe Valea Prahovei sau la mănăstirea Snagov, iar Duminecă, oaspeții vor participa la concursul de costume naționale dela Vălenii de Munte. Astăseară va avea loc, în onoarea lor, o reprezentație de gală la Teatrul Modern, cu piesa *„Se face ziua“* a dlui *Z. Bărsan*.

Promoție. Ni se scrie: D-nul Vas. Cerghizan, paroh în Corpade, originar din Chirileu a fost promovat la Universitatea din Cluj, doctor în științele dreptului canonic.

Revărsări de ape. În urma ploilor din ultimul timp, din mai multe părți ale țării se anunță inundații. Murașul a crescut, revărsându-se pe o mare întindere. Orașele Radna și Lipova sunt serios amenințate.

Mari pagube din cauza ezundării râurilor se anunță din Bucovina, unde au fost distruse o mulțime de poduri. Știri la fel se-esc și din România.

»Mica Biblie«. Cunosced cetitorii noștri discuția ce se încinsese în jurul cărții »Mica Biblie«, care fusese interzisă de către Sfântul Sinod din România, în sesiunea din toamna trecută. Cazul a fost discutat, prin presă, chiar și de profesorii dela teologiile noastre românești din Ungaria.

Intrunindu-se alaltaeri, în sesiune de primăvară, Sfântul Sinod al României și revenind asupra acestei chestiuni, a aprobat, în unanimitate ridicarea votului, prin care fusese interzisă »Mica Biblie«.

Știri mărunte. Din Berlin se anunță: Balonul *Zeppelin* »L. III« s-a urcat până la înălțimea de 3125 m. cea mai mare înălțime ce au atins-o până acum baloanele.

— D-na *Castello* — se anunță din Paris — s-a lăsat la pământ de pe un aeroplan de la înălțimea de 800 m. cu un parașut și a ajuns fără accident.

— Eri după prânz a avut loc *duelul, cu săbii, între Tisza și deputatul Rakovszky*, pentru un incident petrecut într-o ședință a Camerei. Tisza s'a ales cu o rană de 5 cm. la brațul drept, iar *Rakovszky* cu o tăietură de 10 cm. sub piept. Contrarii nu s'au împăcat.

Din Brașov și Tara-Bârsei.

În vederea congresului femeilor rom. din Ungaria, ce se va ține în Sibiu la Sârb. Rusaliilor, rugăm pe toate *damele române din Brașov*, care vor să ia parte la aceste serbări, să se anunțe la subsemnata președintă până la termenul de 16/29 Maiu, pentru ca la rândul său să poată anunța *Reuniunii din Sibiu oaspeții brașoveni*. Brașov 7 Mai 1914. — *Maria B. Baiulescu*.

Concediile soldaților pe timpul secerșului. Dels magistratul orașului primim spre publicare următoarele:

În urma ordinului circular al ministerului reg. ung. de honvezi Nr 4483/910 pres. o mare parte din feciorii activi ai armatei c. și r. și ai honvezimei se concediază pe timpul secerșului pe trei săptămâni de zile spre a da ajutor la lucrările de secerș. Excepțiune fac numai feciorii dela cavalerie și dela regimentele de artilerie de câmp. Concediul trebuie cerut de înșii soldații în persoana când se prezintă la raport. Condițiunile mai detaliate referitoare la obținerea concediului să pot ceti în secțiunea militară a magistratului orășenesc în toate zilele dela 8—12 a. m.

Poșta Redacțiunii.

»Românul« Arad. Iubiți confracții! Ne trimiteți prin poșta redacției vorbă, că articolul nostru despre ziua de 3/15 Mai a apărut a doua zi după data memorabilă, a-decă în n-ruul nostru cu data de 4/17 Mai și — »spirituali« — cum sunteți din fire — ne avertizați ca la an să nu ne trezim cumva cu publicarea articolului de 3/15 Mai în... Dechemvrie.

Nu mai cât iarăși aveți ghinion. »Gazeta Tr.«, precum prea bine știți, apare cu o zi înainte de data din fruntea foii. Un obicei adoptat și de ziarele, cari apar la amiază sau după amiază în Pesta, București etc. Prin urmare articolul cu pricina a apărut și s'a cetit în Brașov în ziua de 3/16 Mai după amiază, a-decă *toamă în ziua aniversării adunării dela Blaj*. Ve-ți recunoaște deci, că atacul nostru a eșit iarăși pe dos. Prin urmare iarăși și iarăși: Si tacuisses... Dacă și noi am fi fost așa de »filozofi« ca D-voastră iubiți »confracții« — am fi comis de sigur și noi filozofia, pe care D-voastră fără să vă mai gândiți mult a-ți dat-o în vileag. Doar noi 3/15 Mai al »Românului« l'am cetit la Brașov tot în 4/17 când voi l'ați cetit pe-al nostru la Arad. Ergo? O nouă »cerere de ertare« ori aceasta se adresează numai actorilor unguri din Arad și lui Dr. Papp Iános?..

Budapesta, 20 Mai. În ședința de eri seara a delegațiunii ungare șeful de secție al ministerului de externe, *Forgács*, a adus la cunoștința »delegațiunii« că în *Durazzo* au izbucnit lupte sângeroase provocate de răsulați. De pe vasul »Szigetvár« au fost debarcate trupe austro-ungare în ajutorul garnizoanei albaneze. *Essad-pașa* se află a-restat pe vasul »Szigetvár«.

Comunicarea aceasta a produs mare consternare.

Proprietar: *Brar*. Tip. A. Mureștanu & Comp. Redactor responsabil: *Ioan Broșea*.

M. Neumann

TAILLEUR.

Fondat la 1845

Furnisorul curții imperiale regale.

VESTIMENTE pentru domni, băieți și fete, gata și la comandă.

A apărut CATALOGUL cel nou de prețuri și la cerere se trimite gratis.

BRAȘOV.

7—10

A sosit: un mare asortiment de haine moderne, de primavară, pardesiuri, haine pentru bărbați, băieți și copii, Costume și jachete penru fetițe, în magazinul

Depner Roth & Westemean

BRAȘOV, Strada Vămei Nr. 3.

Ori cine se poate convinge înainte de ași procura haine, despre calitatea bună, executarea modernă și solidă a hainelor.

Prețuri moderate fixe.

Comande din provincie seescută iute și punctual.

10-25

Negoț nou de vâpseli de primul rang

Aduc la cunoștința Onor. public, a vâpsitorilor de odăi și a comercianților că am deschis în

Brașovechi, strada lungă No. 9, o

Prăvălie de vâpseli și uleiuri,

bogat asortată cu toate sorturile de vâpseli.

Am și un deposit de tot felul de scări.

Prețuri moderate. (4-90) **Servicii solid.**

N. ARSU, Vâpsitor de odăi și comerciant de vâpseli

ORIENT.

Intreprindere internațională de comerț și Transport.

Telephon Nr. 608

Adres. teleg. Orient

Centrala Brașov. Strada Porții Nr. 71

Transportare de mărfuri dela gară, și la stațiunile de căi ferate și Vapoare calculație de chirii cu deplină garanție pentru ratele oferite în magazinări. Reprezentanță pentru toate țările din Balcan și Orient.

Referențe: Banca comercială ungară și Banca ung de credit.

Singurele băi (scalde) și ape minerale românești în Ungaria.

Băile dela Sângeorgini-român (Oláhszentgyörgy, Beszterce-Naszód megye) cu apele minerale „HEBE”.

La poalele munților nordici ai Transilvaniei, în o vale romantică cu climă subalpină, se află comuna curat românească Sângeorgiul român, în a cărei proprietate sunt izvoarele de apă minerală, care în comerț poartă numele de „HEBE”.

Apa „HEBE”, pentru cantitatea mare de carbonat de sodiu, clorure metalice și acid carbonic ce conține, ocupă loc de frunte între cele mai renumite ape minerale din Europa. Se întrebunțează ca cură de bent cu cei mai mare succes la toate boalele acute și cronice de stomac și intestine, la constipație cronică, la iperemie de ficat, la disolvarea pietrelor de beșică, biliare și de rinichi, emoroidle, la denoragie și catare de mitră.

Ca bae (scaldă) influențează minunat resorbirea exudatelor pleuritice, peritonice, parametricice etc. precum și deosebitele boale de piele.

Băile se descid la 15 Mai st n.

O mulțime de odăi corăspunzător mobilate stau la dispoziția publicului cu prețul de 2-5 cor. la zi, în hotelere și vile.

Înainte de sezonul mare. dela deschidere până la 15 Iunie și după sezonul mare, dela 25 August până la 30 Sept. atât la băi cât și la odăi se dă o reducere de 30%.

Bucătărie foarte bună și ieftină.

Onoratalui public îi stau la dispoziție: jurnale, bibliotecă, piano și tenis. Parc și alee (promenadă) pe terenul băilor. Locuri de excursiune în înalții munți din vecinătate. Muzică permanentă.

Prețul unei băi calde de clasa I. K 1-20, de clasa II. 1 cor.

Calea ferată are stațiune în loc, unde în orice timp stau trăsuri comoade la dispoziția onor. public.

Prospecte trimitte franco.

5-25

Direcțiunea băilor.

Băile și apele minerale sunt înțate în întreprindere de soc. de acții curat românească „HEBE”.
Prezidențiul direcțiunii: Dr. TEODOR MIHALI.

Băile și apele minerale sunt înțate în întreprindere de soc. de acții curat românească „HEBE”.
Prezidențiul direcțiunii: Dr. TEODOR MIHALI.

GERGELY LAJOS

ATELIER PENTRU ÎNCĂȚĂMINTE
Brașov, str. Caterinei Nr. 2.

Lucrez ghete pentru bărbați, băieți, corespunzătoare celor mai mari pretențiuni pe lângă responsabilitate

Reparaturi fac punctual și solid.

— Prețuri moderate. —

Rog sprijinul On. public

Gergely Lajos,

4-52 pantofar.

„TIMIȘIANA”

Institut de credit și economii Timișoara.

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de practicant la institutul de credit și economii „Timișiana” din Timișoara, se publică concurs cu termen până la 1 Iunie 1914.

Salariu anual 1000 cor.

Reflecții au de a cunoaște limba română, maghiară și germană și să dovedească, că au absolvat vre-o școală comercială.

Postul este a se ocupa imediat după alegere.

2-3

Direcțiunea.

Stabilimentul de hidroterapie

al Eforiei școalelor centrale gr. or. române din Brașov (în edificiul Băii de aburi, Brașov, Strada Prundului Nr. 4) s'a deschis în 2 Mai st. n. a. c. **Medicul dirigent: Dr. G. Baiulescu,** dă consultațiuni în fiecare zi dela orele 7-9 a.m. și 4-5 p.m.

Administrațiunea băilor.

4-25

Ștofederochi

Barhent.

Boa de blană,

Manșoane

recomandă cu preț ieftin

Fritz Prediger,

Strada Porții.

Am onoarea a aduce la cunoștința On. public, că am deschis în BRAȘOV, Strada orfanilor Nr. 13, un

Atelier de croitorie pentru bărbați.

Cu praxă și experiență câștigată în ateliere de croitorie de rangul prim pot corespunde cerințelor celor mai minuțioase, lucrez

Costum pentru bărbați, modern stofă de lână		
curată cu	50, 60, 70, 80 K	11-52
Jachetă	60, 70, 80, 100 "	
Pardesiuri	50, 60, 70, 80 "	
Costum de salon, frac	70, 90, 110 "	

Execut ori ce lucrare ce se ține de branșa croitoriei cu prețuri solide pe lângă responsabilitate.

Rugându-mă de sprijinul On. public semnez cu toată stima

Ioan Șerbănescu

croitor pentru bărbați.

Anunț de licitație.

Comitetul parohial rom. gr. or. din loc publică licitație minunată pentru adaptarea bisericii vechi conform preliminarului de spese aprobat de Prea Veneratul Consistor Arhidiecezan sub Nr. 4011 Ep. 1914.

Licitațiunea se va ținea Duminică în 18/31 Mai a. c. la orele 2 p. m. în cancelaria școalei rom. gr. or.

Antreprenorul va restui spesele de 35 cor. avute cu facerea planului. Depunerea vadiului de 10 % în bani gata dela suma de 2669 cor. 49 fil. ca preț de strigare e obligatoare.

Planul dimpreună cu preliminarul de spese sa pot vedea la președintele parohial.

Comitetul își rezervă dreptul de a încredința lucrarea celui dintre minus oferenți. în care va avea încredere mai mare.

Turcheș, 1/14 Mai 1914.

Iosif Onciolu. Nicolae Alex. Odor.
preș. com. paroch. secretarul com. par.

Anunțuri

primește Administrațiunea Gazetei Transilvaniei cu prețurile cele mai

MERODATE.

2-25

Aviz.

Ciapă egipteană:

1 Klg. costă numai	K. —50 fil.
100 Klg.	45.—
1 Klg. Cartofii nouă	„ —36 „
Brânză de munte 1 Klg.	„ 1-80 „
„ „ II-a 1 „	„ 1-10 „
Cașcavalu I. calitate 1 „	„ 2-20 „

Fasole verdo, mazere, guli, și altele s'affă proaspete la prăvălia **I. G. Eremiș. Brașov** Strada Hirscher Nr. 1 sub podul bătușilor.

2-10

Am onoarea a aduce la cunoștința on. public că am deschis un

MAGAZIN NOU în Strada neagr nr. 35

unde vând următorii articoli și pe rate săptămânale și lunare: Pânzării, trusouri de mirese, confecțiuni pentru domni și dame, covoare, garnituri de pat și alte diferite articole.

Serviciu puactual.

Rog sprijinul On. public. Cu toată stima

Schwarz Herman.

AVIS.